

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ORGANIZING LEARNING ACTIVITIES ABOUT LOCAL HISTORY IN NAN USING THE
COMMUNITY BASE TO PROMOTE THE CRITICAL THINKING PROCESS

ปณทิตา ไชโย *

Pantita Chaiyo

ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ *

Nattachet Pooncharoen

Corresponding Author E-Mail: pantita.chaiyo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือ เขตพื้นที่อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน การวิเคราะห์ด้วยวิธีสรุปอุปนัยโดยบันทึกพรรณนา และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยแบบสามเส้าด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และเนื้อหาจำนวนมาก และเวลาในการเรียนมีจำกัด ทำให้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีข้อจำกัด ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ภายใต้กิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมผ่านฐานการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” เป็นกิจกรรมที่สามารถตอบโจทย์ในการส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยเริ่มจากการสร้างความเข้าใจ การอธิบาย รับฟัง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์และสรุป กิจกรรมยังสามารถพัฒนาด้านผู้สอน ผู้เรียน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเอื้ออำนวยบรรยากาศในการจัดกิจกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตรงตามสนใจ และครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อจะได้เรียนรู้ร่วมกัน

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน, ชุมชนเป็นฐาน, กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

* สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Department of Social Studies, Faculty of Education, Naresuan University

ABSTRACT

The objective of this research was to develop the management of learning activities on local history in Nan using the community-based model to promote the critical thinking process. The participants consisted of students, historical educators, and teachers in Mueang district, Nan province. The data analysis employed a summarizing induction method via descriptive notes and verified the data reliability with a triangulation process through various data collection methods.

The results of this research found that: The problematic condition of history learning management is that students do not pay attention to history subjects, there are a lot of contents, and the time to study is limited. The management of learning activities therefore has limitations. The researcher developed a community-based approach to learning local history activities of Nan Province to promote critical thinking processes, under the activities "Rien Roo Tin Pan Din Koed" (Learning the homeland) to aim for learners to learn through local learning resources and to develop critical thinking processes. This research can be concluded that the activity "Rien Roo Tin Pan Din Koed" (Learning the homeland) is an activity that can answer the question of promoting critical thinking processes. Learners take action starting from understanding, explaining, listening, connecting relationships. An analysis and summaries activities can also develop teachers, learners, learning materials and aiming for the achievement of the learners is important. In addition, teachers are responsible for designing learning activities and creating a learning atmosphere. Learners can learn happily and according to their interests. Teachers must take into account the differences of learners in order to learn together.

Keywords: Learning activity, Nan local history, Community-based model, Critical thinking process

บทนำ

การปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเยาวชนไทย ซึ่งยังคง หลักการสำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในมาตรฐานการเรียนรู้ 3 มาตรฐานโดยแยกวิชา ประวัติศาสตร์ให้จัดการเรียนการสอนเป็นวิชาเฉพาะ และเรียนประวัติศาสตร์เพิ่มขึ้น เพื่อให้ เข้าใจปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นบทเรียนจาก อดีต โดยมีประโยชน์ให้ผู้คนในสังคมได้เรียนรู้เรื่องราว ความเป็นมาของสังคมของตนเอง เห็น บทเรียนใน 3 อดีตที่มีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว การรักษาเอกราชและความแตกแยกของ ผู้คนในชาติ เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจและช่วยในการตัดสินใจที่จะดำเนินการในเรื่องที่จะเกี่ยวข้องกับ สังคมและชาติ บ้านเมืองที่สำคัญบทเรียนจากอดีตจะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมในชะตากรรม ให้กับคนในสังคมเดียวกัน ปลูกฝังความรู้สึกในความเป็นชาติ และห่วงแหนอธิปไตยและเอกราช ของชาติตน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

วิชาประวัติศาสตร์ เป็นวิชาที่มีรายละเอียดของเนื้อหาดีมาก ซึ่งผู้เรียนไม่สามารถที่จะท่องจำเนื้อหาได้หมด ปัจจุบันพบปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทยไม่มีการพัฒนาแต่ดำเนินไปในทิศทางที่ผิดที่มุ่งเน้นในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การวัดผลเน้นความสามารถในการท่องจำ มีการวัดผลแบบปรนัยมากกว่าการให้ผู้เรียนฝึกเรียงความ การเขียน และใช้ข้อสอบที่เป็นแบบอัตนัย หรืออาจจะเป็นปัญหาเรื่องสื่อการเรียนการสอน ถึงแม้สื่อจะมีอยู่มาก แต่สื่อที่สำคัญที่สุดยังเป็นหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ และหนังสืออ่านประกอบรายวิชาต่าง ๆ อีกทั้งหนังสือที่มีอยู่ก็ยังมีขาดความเป็นมาตรฐานที่ชวนให้ไม่น่าอ่าน ขาดความทันสมัย (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2543) ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตกต่ำลง และขาดทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ด้วยการสอนประวัติศาสตร์เพียงแค่อ่านหนังสือตัวอย่างและให้เด็กค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองนั้นอาจทำให้เด็กไม่เข้าใจ ไม่เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้จริง ๆ ครูผู้สอนจึงต้องรู้และเข้าใจถึงการใช้สื่อการสอน เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องจัดเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาครูผู้สอนควรจัดสภาพแวดล้อมและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2545, น. 72-73) จากเหตุผลดังกล่าวการที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี รักชาติบ้านเมืองและท้องถิ่น มีการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มีทักษะการคิดที่ดี จากแนวคิดของคณะกรรมการการศึกษา วัฒนธรรม และเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้อย่างเข้าใจลึกซึ้ง ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนก่อน เช่น ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนที่เป็นฐาน เป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหา ตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐานให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่นเดียวกับ วิจารณ์ พานิช (2557, น. 89) ที่ให้ทัศนะว่า โรงเรียนต้องแสวงหาแนวทางจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับองค์กรหรือกลไกต่าง ๆ ในชุมชนและในสังคม เรียกว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning : CBL) ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบเดิม กล่าวคือ การเรียนรู้แบบเดิมผู้เรียนรับ การถ่ายทอดจากครูโดยตรง (Reception Learning) ในขณะที่การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบ (Discovery Learning) มีการวิเคราะห์ การประเมิน การมี วิจารณญาณและการแก้ปัญหา โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริง

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน ที่มีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่มากมาย มีชื่อเรียกในพงศาวดารว่า นันทบุรี เมืองน่านในอดีตเป็นนครรัฐเล็ก ๆ ก่อตัวขึ้นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำน่านและแม่น้ำสาขาในหุบเขาทางตะวันออกของภาคเหนือ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีจะเห็นได้ว่า เมืองน่านเป็นชุมชนและเมืองโบราณที่มีอายุเก่าแก่เมืองหนึ่งในดินแดนล้านนาตะวันออก โดยที่ตั้งของตัวจังหวัดปัจจุบันตั้งซ้อนทับบนตัวเมืองโบราณเดิม มีการย้ายถิ่นฐานและสร้างเมืองใหม่อยู่หลายครั้ง เนื่องมาจากการปรับที่ตั้งให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งการย้ายถิ่นฐานแต่ละครั้งล้วนก่อให้เกิดชุมชนหรือเมืองอันเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เรื่องราวบางอย่างค่อยๆ เลือนหายไป หรืออาจมีการเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ และเยาวชนรุ่นใหม่ขาดความสนใจในการศึกษาหรือเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักให้ความสำคัญกับพื้นที่ชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้สะดวก จากการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ สร้างความตระหนักในรักท้องถิ่นของตนเอง และการเรียนรู้หลักฐานที่ปรากฏตามแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นยังช่วยส่งเสริมกระบวนการแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 30 คน ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคารจังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 21 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคารจังหวัดน่านที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ 2) นักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม 3) นักเรียนมีเวลาที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

1.2 กลุ่มผู้ให้ความรู้ จำนวน 5 คน เป็นกลุ่มที่ส่งเสริมความรู้ในของประวัติความเป็นมา/ภูมิหลังของสถานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองน่าน

1.3 กลุ่มครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นครูผู้สอนที่สอนวิชาประวัติศาสตร์ มีความรู้ ประสบการณ์ และเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียน

การสอนในโรงเรียน ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคารจังหวัดน่าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและมีการใช้เครื่องมือการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2.2 แนวทางการบันทึกระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.4 สมุดกิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด”

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

1) ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

2) สัมภาษณ์ผู้เรียนและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ แนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการถามเจาะลึกแล้วคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน ใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการสนทนาแบบไม่มีโครงสร้าง ไม่เคร่งครัด มีการตั้งคำถามหลักเอาไว้ แต่ในการสนทนาจะไม่เรียงคำถามหรือในบางครั้งก็ถามนอกเหนือจากคำถามที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ระหว่างการสนทนา และใช้แนวทางการบันทึกระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นแบบบันทึกที่ใช้บันทึกข้อมูล เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ระหว่างที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้หรือดำเนินการวิจัย บันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ความรู้

3) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ สังเคราะห์หาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3.2 ระยะที่ 2 พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1) ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองน่าน ภูมิหลังของแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองน่านต่าง ๆ และทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2) ออกแบบแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3) ดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการจัดกิจกรรมแบบฐานการเรียนรู้ ระยะเวลาในการทำกิจกรรม 3 ชั่วโมง มีทั้งหมด 6 ฐานการเรียนรู้ ในแต่ละฐานการเรียนรู้ใช้เวลาทำกิจกรรม 30 นาที ผู้เรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับสมุดกิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” โดยกิจกรรมของฐานการเรียนรู้ผู้เรียนจะได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4) หลังสิ้นสุดกิจกรรม มีการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุพบัญญัติ (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกัน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และมีใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เกิดความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดยใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อความแน่นอนว่าเหมาะสมหรือไม่ เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องแล้ว หลังจากนั้นจึงจำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามได้ดังนี้ คือ

1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ จากการสังเกตการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาและการสัมภาษณ์ผู้เรียนและครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนนั้นยังมีการสอนแบบการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เน้นการท่องจำในเนื้อหา บรรยายการเรียนแบบท่องเรียนมากกว่าให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ สื่อการสอนยังเป็นหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ ขาดการนำสื่อการสอนที่มีความหลากหลายและเหมาะสมมาปรับใช้กับผู้เรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ ทางด้านการจัดการเรียนการสอน พบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้ 1) ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และเนื้อหาจำจนวนมาก 2) เวลาในการเรียนมีจำกัด เนื่องจากวิชาประวัติศาสตร์ตามโครงสร้างรายวิชาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน

ปลายกำหนดเรียนเพียงสองคาบต่อสัปดาห์ และคาบเรียนแค่ 50 นาที ประกอบกับเนื้อหามีจำนวนมาก ทำให้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีข้อจำกัด

2. แนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เป็นการกล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลายๆด้านไปพร้อมกันได้ มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระลงในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมผ่านประสบการณ์โดยตรง

3. กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ภายใต้กิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” โดยการใช้ฐานการเรียนรู้เป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรม ประกอบด้วย 6 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ถิ่นน่านบ้านเรา เมืองงาช้างดำ ฐานการเรียนรู้ที่ 3 จิตรกรรมวัดภูมินทร์ แข่งเรือลือเลื่อง ผ้าลายน้ำไหล และโรงเรียนของเรา ในแต่ละฐานการเรียนรู้จะมีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติมีทั้งการสร้าง ความเข้าใจ การอธิบายและรับฟัง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์และสรุป ที่สามารถส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้ ระยะเวลาในการทำกิจกรรม 3 ชั่วโมง ในแต่ละฐานการเรียนรู้ใช้เวลาทำกิจกรรม 30 นาที ผู้เรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับสมุดกิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” และสามารถเริ่มการทำกิจกรรมตามสมุดกิจกรรมที่ได้รับ

หลักการสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ 1) การส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และแนวทางการจัดกิจกรรมจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ เรื่องราวประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์เมืองน่าน บริบทแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองน่าน โดยการบอกเล่าจากชาวบ้าน นักปราชญ์ วิทยากร ผู้รู้ในท้องถิ่นหรือชุมชน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ภายใต้กิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” โดยใช้ฐานการเรียนรู้เป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องศึกษาและความเข้าใจขั้นตอนการทำกิจกรรม ซึ่งในระหว่างการทำกิจกรรมแต่ละฐานการเรียนรู้ จะมีการแข่งขันกันตอบคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการหาคำตอบ การแข่งขันมีการเก็บสะสมคะแนน สามารถนำคะแนนแลกของรางวัลหลังจากการทำกิจกรรมเสร็จสิ้น เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมผ่านประสบการณ์โดยตรง ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้

ชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กิจกรรมมีความสอดคล้องตามตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ และเหมาะสมกับผู้เรียน

4. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านผู้สอน จากการสังเกตครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญมากในการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกในทางที่เหมาะสม และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยการถามคำตอบ หรือการให้รางวัล เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการหาคำตอบ และการทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้สำเร็จ นอกจากนี้ กิจกรรมยังสามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ เช่น ภาษาไทย เป็นการจับใจความสำคัญและสรุปความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม เทคโนโลยี เป็นเทคนิคการถ่ายในการทำกิจกรรมกลุ่มของแต่ละกลุ่ม และมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน

4.2 ด้านผู้เรียน ในการดำเนินกิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมใช้เวลา 3 ชั่วโมง ทั้งหมด 6 ฐานการเรียนรู้ ผลการวิจัยจากการสังเกตผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัสสถานที่ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์จริงเป็นฐานในการเรียนรู้ เรียนรู้จากประสบการณ์การบอกเล่าจากปราชญ์ผู้รู้ในการเรียนจากกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในแต่ละฐาน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์เมืองน่าน บริบทแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองน่าน และในแต่ละฐานการเรียนรู้จะมีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติมีทั้งการสร้างความเข้าใจ การอธิบายและรับฟัง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์และสรุป ที่สามารถส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้ ซึ่งระหว่างการทำกิจกรรมผู้เรียนมีความสนุกสนาน ให้ความสนใจในการทำกิจกรรม ฝึกการทำงานร่วมกัน อีกทั้งผู้เรียนยังได้ประสบการณ์การเรียนรู้นอกห้องเรียน

4.3 ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากการสังเกต พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการนำสื่อที่มีความหลากหลายมาปรับใช้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” เป็นกิจกรรมที่ใช้ฐานการเรียนรู้เป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่านเป็นฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงพื้นที่ในการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการทำความเข้าใจแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์จากผู้ให้ความรู้ ฝึกให้ผู้เรียนได้อธิบายความรู้ร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมหรือการเรียนรู้ สามารถส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้

ดังนั้น กิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” เป็นกิจกรรมที่สามารถตอบโจทย์ในการส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเอื้ออำนวยบรรยากาศในการจัดกิจกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตรงตามสนใจ และครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อจะได้เรียนรู้ร่วมกัน

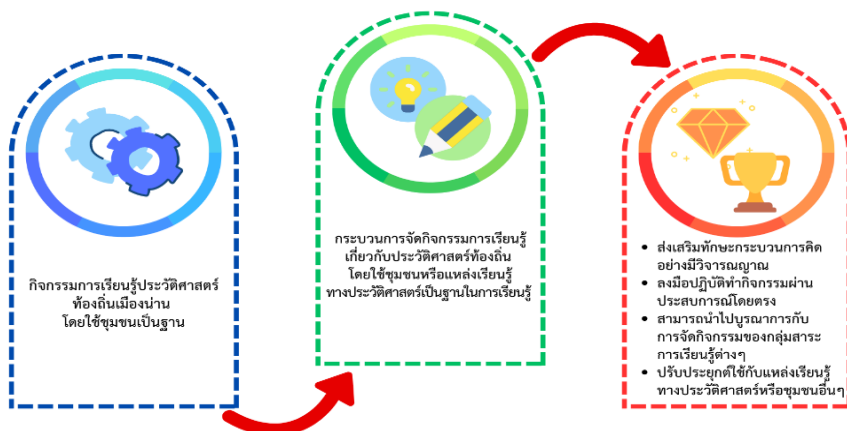
อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ภายใต้กิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” มีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ผู้เรียนได้ลงพื้นที่ในการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการทำความเข้าใจแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์จากผู้ให้ความรู้ ฝึกให้ผู้เรียนได้อธิบายความรู้ร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมหรือการเรียนรู้ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของสุมาลี ชัยเจริญ (2557) มีรากฐานมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) โดยมีเงื่อนไขการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการลงมือกระทำ (Active Process) ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง ประสบการณ์ของผู้เรียนจะถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่หรือการเรียนรู้ตนเอง กระบวนการเรียนรู้จึงมักเป็นลักษณะที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการร่วมมือกันแก้ปัญหา ในการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หรือแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน เป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์เมืองน่าน บริบทแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองน่านผ่านประสบการณ์โดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้บนฐานชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมจริยธรรม โดยเชื่อว่า ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และเข้าใจกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากร ตลอดจนเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่น และเห็นคุณค่าเกิดความหวงแหนแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการบูรณาการสาระความรู้ในหลายศาสตร์กับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัวในชุมชนและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน เน้นทักษะการคิด การแก้ปัญหา เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงค์ (2554) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากธรรมชาติ ซึ่งผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบด้วยตนเองในเรื่องที่สนใจได้รู้ การรู้จักแก้ปัญหาแล้วนำสิ่งที่ได้จากการค้นคว้ามาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดจากการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ตลอดเวลาให้เหมาะสมและ

สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันแล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน การเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในชุมชน เป็นฐานในการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียน

กิจกรรม “เรียนรู้ถิ่น แผ่นดินเกิด” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ สอดคล้องกับทฤษฎี ขัมมณี (2547, น. 58) เป็นทักษะที่ทำให้ผู้เรียนสามารถ ตัดสินใจได้ดีขึ้นอย่างสมเหตุสมผลมีประสิทธิภาพเพราะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็นทักษะการ คิดประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดหมายการเรียนรู้ในปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ด้วยวิธีนี้ จะช่วยทำให้นักเรียนมีโอกาสฝึกและพัฒนา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการทำ กิจกรรมแต่ละฐานการเรียนรู้เป็นการลงมือปฏิบัติมีทั้งการสร้างความเข้าใจ การอธิบายและรับฟัง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์และสรุป ที่สอดคล้องกับ Gagne (1985) กระบวนการที่ เริ่มจากสัญลักษณ์ทางภาษา จนโยงมาเป็นความคิดรวบยอด เป็นกฎเกณฑ์นำกฎเกณฑ์ไปใช้โดยมี ขั้นตอนดังนี้ 1) สังเกตให้ผู้เรียนสังเกต รับรู้ และพิจารณา 2) อธิบาย ให้ผู้เรียนอธิบายหรือตอบ คำถาม แสดงความคิดเห็น 3) รับฟังให้ผู้เรียนได้ฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากความคิดเห็นของ ตน 4) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้ผู้เรียนได้เปรียบเทียบความแตกต่างและความคล้ายคลึงของสิ่ง ต่าง ๆ 5) วิจารณ์ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนวิเคราะห์เหตุการณ์แล้วให้จำแนก 6) สรุปให้ผู้เรียนได้ พิจารณาการกระทำ หรือข้อมูลต่าง ๆ และยังได้สอดคล้องกับ Dressel and Mayhew (1957, p. 179-181) องค์ประกอบของความสามารถในการคิดอย่าง มีวิจารณ์ญาณ ประกอบด้วย ความสามารถ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความสามารถในการนิยามปัญหา เป็นความสามารถในการกำหนด ปัญหา ระบุองค์ประกอบของปัญหา 2) ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหา คำตอบของปัญหา 3) ความสามารถในการจัดระบบข้อมูล เป็นการจำแนกแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ กับ แหล่งข้อมูลที่เชื่อถือไม่ได้ 4) ความสามารถในการเลือกสมมติฐาน กำหนดจากความสัมพันธ์ เชิงเหตุและผล การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสมมติฐานกับข้อมูล และ 5) ความสามารถ ในการสรุปและตัดสินใจ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้้องค์ความรู้ใหม่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นฐานในการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตรงตามสนใจ ได้แสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลายๆ ด้านไปพร้อมกันได้ มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระลงในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งการสร้าง ความเข้าใจ การอธิบายและรับฟัง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์และสรุป เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน ลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมผ่านประสบการณ์โดยตรง และกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปบูรณาการกับการจัดกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์หรือชุมชนอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรมีการปรับเปลี่ยนฐานการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และเพื่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิม
 - 1.2 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อจะให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานขึ้นเดียว แต่สามารถวัดประเมินผลได้หลากหลาย
 - 1.3 กิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำเกมใช้ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่หลากหลาย และเป็นการสร้างความสนใจให้กิจกรรมการเรียนรู้
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป
 - 2.1 ควรมีการวางแผนหรือเตรียมการในกรณีที่ผู้เรียนไม่ได้มีการศึกษาเนื้อหาเอกสารล่วงหน้ามาก่อน
 - 2.2 ควรมีการศึกษาและเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในบริบทที่แตกต่างกันในเชิงพื้นที่จังหวัดน่าน หรือพื้นที่ใกล้เคียง
 - 2.3 ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ตามบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน

แหล่งอ้างอิง

ทิตินา แคมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประสิทธิ์ พิทักษ์คงวงศ์. (2554). การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร. มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2543). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ไทย : จะเรียนจะสอนกันอย่างไร. กรมวิชาการ.
- วีไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย, 11(3), 179-191.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2545). การจัดกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. อักษรเจริญทัศน์.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2557). การออกแบบการสอน : หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. สาขาเทคโนโลยี การศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัจฉรา ศรีพันธ์. (2561). การจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน. แด เน็กซ์อินเตอร์คอร์เปอร์เรชั่น.
- Dressel, P. L., & Mayhew, L. B. (1957). *General Education: Explorations in Evaluation* (2nd ed.). American Council on Education.
- Gagne', R. M. (1985). *The Conditions of Learning and Theory of Instruction*. CBS College Publishing.